"וַיִּקְרָא כּוֹ לִפְנֵי הָרִחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמָּיִם". בכל אופן רואים שלפי חכמים קראו בעזרה. ועל קושיה זו אָמַר רַב חִסְדָּא שיש ליישב, שכוונת הברייתא שקוראים בְּעֶזְרַת נָשִׁים.

שנינו במשנה וְקוֹרֵא הכהן גדול בפרשיות 'אַחֲרֵי מוֹת' וְ'אַךְ בָּעָשׂוֹר'. מקשה הגמרא וְרַמִּינְהִי, ששנינו שְׁמַדְלְגִין בַּנְּבִיא – מותר למפטיר בנביא לדלג מפרשה לפרשה, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה מפרשה לפרשה, ואיך כאן מדלג הכהן גדול מפרשת 'אחרי מות' לפרשת 'אך בעשור'. אָמַר אַבַּיֵי שקושיה זו לֹא קַשְׁיָא, משום שכָּאן ששנינו שאין מדלגים בתורה, מדובר בדילוג גדול שהוא בִּכְדֵי שֶׁיִּפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן מלתרגם, וזהו גנאי לציבור שישתקו וימתינו לקורא, ואילו כָּאן במשנתינו מדובר בדילוג קטן שהוא בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן מלתרגם, שתוך כדי התרגום של הפסוק האחרון של פרשת 'אחרי מות' גולל הכהן גדול לפרשת 'אך בעשור', ומיד כשגומר המתרגם ממשיך הכהן גדול בפרשה החדשה, ובאופן זה אין גנאי לציבור ומותר לדלג.

מקשה הגמרא, וְהָא עֲלָהּ – על המשנה שם קָתָנֵי בברייתא, מְדַלְּגִין בַּנְּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה, וְעַד כַּמָּה מְדַלְּגִין בנביא, עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן, ומשמע מִכְּלָל הדברים דְּבַתּוֹרָה כְּלָל וּכְלָל לֹא מדלגים. אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי, לֹא קַשְׁיָא משום שיש ליישב באופן אחר, שבמשנה כָּאן מדלג הכהן גדול מפרשה לפרשה בְּעֶנְיָן אֶחָד, ששתי הפרשיות בענין יום הכיפורים, ובאופן זה מותר לדלג כשאין בדילוג כדי שיפסוק התורגמן, וכָּאן – בברייתא שמבואר שאסור לדלג בתורה כלל, ובנביא מותר לדלג בכדי שלא יפסוק התורגמן, מדובר בְּשֶׁנֵּי עִנְיָנִין – שמדלג מענין לענין אחר, שאין הלב שנמשך לשמוע דבר אחד, ממהר לצאת ממנו לשמוע ולהבין ענין אחר. ובקריאת התורה שנועדה ללמד לעם את מצוות התורה, חששו שלא יבין השומע פסוק אחד ויצא מכך קלקול שיעבור עליו ולא יקיימו, ולכן אסרו לדלג מענין לענין ואפילו אם אין בכך כדי שיפסיק התורגמן, אך בנביא שאין חשש זה מותר לדלג מענין לענין אם אין בו כדי שיפסוק התורגמן. וְהָתַנְיָא כתירוץ זה, מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה מפרשה לפרשה דווקא בְּעֶנְיָן אֶחָד, וּבְנָבִיא מותר לדלג אפילו בְּשֶׁנֵּי עִנְיָנִין, וְכָאן וּכָאן – בתורה ובנביא מותר רק בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִפְסוֹק הַתּוּרְגְּמָן. וְאֵין מְדַלְּגִין מִנָּבִיא לְנָבִיא, משום שזה מבלבל דעת השומעים יותר מדאי, וּבְנָבִיא שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מְדַלְּגִין מנביא לנביא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְדַלֵּג למפרע מִסּוֹף הַסֵּפֶר לְתְחִילָתוֹ.

שנינו במשנה וְגוֹלֵל הכהן גדול אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ ואומר 'יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן', ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה כו'. מבארת הגמרא, וְכָל כָּךְ לָמָּה הוצרך לומר כן, כדי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל סֵפֶר תּוֹרָה, שלא יאמרו שפרשה זו שהוא קורא בעל פה אינה כתובה בספר תורה, והוא ספר משובש.

שנינו במשנה וּבֶעָשׂוֹר שֶׁבְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא הכהן גדול בעל פֶּה. שואלת הגמרא, מדוע הוצרך לקרוא בעל פה, וְלִיכְרְכֵיהּ – שיגולל לַסֵּפֶר תורה לפרשה זו, וְלִיקְרֵי מתוך הכתב. אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, שאינו יכול לגלול הספר תורה, לְפִי שֶׁאֵין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּצִבּוּר מפני כבוד הציבור. שואלת הגמרא, וְלִיתֵּי סֵפֶר תּוֹרָה אַחֲרִינָא שגולל בפרשת 'בעשור', וְלִיקְרֵי בו מתוך הכתב, שבאופן זה אינו צריך לגלול הספר בציבור. רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר ליישב, שאין להוציא ספר תורה אחר מִשּׁוּם חשש פְּגָמוֹ שֶׁל ספר תורה רִאשׁוֹן, שלא יאמרו שנמצא פסול בראשון ולכן הוציאו ספר תורה אחר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר ליישב, שאין להוציא ספר תורה אחר, לְפִי שֶׁאֵין מְבָרְכִין בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה – משום שהכהן גדול יצטרך לברך גם על הספר תורה השני, וזו ברכה שאינה צריכה. מקשה הגמרא על תירוצו של רב הונא, וּמִי חָיְישִׁינַן לְפְגָמָא – שאם יוציאו שני ספרי תורה, יאמרו שהספר הראשון פסול הוא, וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפְחָא, רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֶת שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מֵבִיא שָׁלֹשׁ ספרי תּוֹרוֹת, וְקוֹרֵא בָּאַחַת מהן מַעֲנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם – פרשת השבוע, וְאַחַת מהן קורא בה פרשה שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאַחַת מהן קורא בה בְּשֶׁל חֲנוּכָּה, ומוכח מכך שאין חוששים שיוציאו לעז על הספר תורה הראשון. מיישבת הגמרא, ששם קוראים תְּלָתָא גַּבְרֵי בְּתְלָתָא סֵיפֵי, וכל אחד קורא בספר תורה אחר, ובאופן זה לֵיכָּא פְּגָמָא לספר תורה הראשון, אך כאן שקורא חַד גַּבְרָא בְּתְרֵי סֵיפֵי, ואינו קורא בספר מדלג הכהן גדול מפרשת 'אחרי מות' לפרשת 'אך בעשור'. אֵיכָּא חשש פְּגָמָא לספר תורה הראשון.

שנינו במשנה וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהָ שְׁמֹנֶה בְּרָכוֹת כו'. תָּנוּ רַבָּנָן לבאר ברכותיו של הכהן גדול, [מְבָרְכִין] עַל הַתּוֹרָה 'אשר נתן לנו תורת אמת', כְּדֵרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לאחר קריאת התורה, וְעַל הָעֲבוֹדָה מברך 'רצה', וְעַל הַהוֹדָאָה מברך 'מודים', וְעַל מְחִילַת עָוֹן מברך 'אתה בחרתנו וכו' ברוך אתה ה' מלך מוחל וסולח לעוונותינו', וברכות אלו מברך כְּתִיקְנָן – כפי נוסחתם הרגילה. ומתפלל עַל הַמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וחותם 'אשר בחר במקדש', וְעַל הַכֹּהֲנִים מתפלל בִּפְנֵי עַצְמָן, וחותם 'הבוחר בכהנים', וְעַל יִשְׂרָאֵל מתפלל בִּפְנֵי עַצְמָן, וחותם 'הבוחר בעמו ישראל', וְעַל יְרוּשָׁלַיִם מתפלל בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וחותם 'הבוחר בירושלים'.

שנינו במשנה שהכהן גדול מברך ברכה נוספת שנקראת 'הַשָּׁאָר תְּפִלָּה'. תָּנוּ רַבָּנָן, על מה ששנינו במשנה 'הַשָּׁאָר תְּפִלָּה' מבארת הברייתא שהוא ברכה אחת שיש בה, 'תְּחִנָּה רִנָּה וּבַקָּשָׁה שֶׁעָמַדְתָּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְיַוְּשֵׁעַ, וְחוֹתֵם בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה'. ממשיכה הברייתא, שְׁמָא אֵין וְאֵילָךְ – לאחר שגמר הכהן גדול לקרוא הפרשה וברכותיה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מהנמצאים שם מֵבִיא סֵפֶר תּוֹרָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ לעזרה וְקוֹרֵא בּוֹ, וְכָל כָּךְ לָמָּה עושים כן, כְּדֵי לְהַרְאוֹת חֲזוּתוֹ – יופיו של ספר תורה לָרַבִּים.

משנה. פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, ששנינו לעיל שנאמרת דווקא בלשון הקודש, כֵּיצַד הוא סדר וזמן אמירתה. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג, בְּשְׁמִינִי – בשנה השמינית שהיא בְּמוֹצָאֵי השנה הַשְּׁבִיעִית, עוֹשִׂין לוֹ לַמֶּלֶךְ בִּימָה שֶׁל עֵץ בָּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ. וקריאה זו היא מן התורה שֶׁנֶּאֱמַר "מִקֵּץ" – לאחר שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד וגו' תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם" וְגוֹ'.

חָזַן – שמש בית הַכְּנֶסֶת שהיה סמוך לעזרה בהר הבית, נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנָהּ לְרֹאשׁ בית הַכְּנֶסֶת החשוב ממנו, וְרֹאשׁ בית הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לַסָּגָן של הכהן גדול החשוב ממנו, וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנָהּ לַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד ממקומו וּמְקַבֵּל הספר תורה, וְקוֹרֵא כשהוא יוֹשֵׁב. מספרת המשנה שאַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד מישיבתו וְקִבֵּל הספר תורה, וְקָרָא כשהוא עוֹמֵד משום כבוד התורה, וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים על כך. וּכְשֶׁהִגִּיעַ בקריאתו לִ"לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי" וְלָנוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת, משום שמקרא זה פוסל אותו מהמלכות, שהרי היה מזרעו של הורדוס שהיה עבד. אָמְרוּ לוֹ הנוכחים שם, 'אַל תִּתְיָרֵא אַגְרִיפַּס שנדיח אותך מהמלכות, שמתוך שאמך מישראל אָחִינוּ אַתָּה, אָחִינוּ אַתָּה'.

וְקוֹרֵא המלך מַתְחִילַת ספר 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' עַד 'שְׁמַע ישראל וגו'', שבפרשת 'ואתחנן', וְ'שְׁמַע' – וקורא פרשת 'שמע' כדי שיקבלו עליהם עול מלכות שמים, ומדלג עד פרשת 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ' שבפרשת עקב, כדי שיקבלו עליהם עול מצוות. ומדלג וקורא פרשת 'עֲשֵׂר תְּעַשֵּׂר' שבפרשת ראה, ומשם מדלג וקורא פרשת 'כִּי תְכַלֶּה לַעֲשֵׂר' שבפרשת כי תבא, וקורא פרשיות אלו משום שהוא זמן אסיף, ומזהירים לתת מתנות עניים ולהפריש תרומות ומעשרות. וחוזר לאחוריו וקורא וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ – 'אשימה עלי מלך' שבפרשת שופטים. ומדלג וקורא וּבְרָכוֹת וּקְלָלוֹת שבפרשת כי תבא, כדי שיקבלו עליהם בריתות של עול תורה, עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה.

וכל שמונת הַבְּרָכוֹת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְבָרֵךְ אוֹתָן לאחר קריאתו ביום הכיפורים, גם הַמֶּלֶךְ מְבָרֵךְ אוֹתָן לאחר קריאתו, אֶלָּא שֶׁנּוֹתֵן – שמברך ברכה שֶׁל רְגָלִים – 'מקדש ישראל והזמנים', תַּחַת – במקום

המשך בעמוד קסב

ברכת **מְחַיֶּה֣ הָעוֹלָ֑ם** שמברך הכהן גדול ביום הכיפורים.

גמרא. שנינו במשנה שקריאת המלך היא 'בשמיני', ובפשטות הכוונה לשמיני עצרת, ומקשה הגמרא **בַּשְּׁמִינִי֙ פָּלְקָ֣א דַּעְתָּ֔ךְ** – הרי מבואר שהיה זה במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות, ומיישבת, **אֵימָ֣א 'בַּשְּׁמִינִית'** – בשנה השמינית.

כתוב בתורה "מקץ שבע שנים, במועד שנת השמטה בחג הסוכות, בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר, תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם". שואלת הגמרא, **וְכָל֙ קֳנֵ֣י** סימנים של מועד הקריאה **לָמָ֔ה לִ֔י**. ומבארת, שכל הלשונות **צְרִיבִ֖י, דְּאִ֣י כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א** רק 'מִקֵּץ' שבע שנים', **הַוָּ֥ה אָמִ֖ינָא** נימנו שבע שנים **מֵהַשְּׁתָּ֑א** – משנת הארבעים לצאתם ממצרים, שהיא שעת הציווי, ואז יקראו בפרשת המלך, **וְאַף֩ עַ֨ל גַּ֜ב דְּלָ֣א מְתַרְמֵ֗י** השנה השביעית **בַּשְּׁמִיטָּ֔ה**, שהרי לא מנו שמיטות אלא לאחר ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ, ולכן **כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א 'שְׁמִיטָּ֖ה'** לחדש שקריאה זו תלויה בשנת השמיטה, **וְאִ֣י כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א 'שְׁמִיטָּ֖ה' הַוָּ֥ה אָמִ֖ינָא** שקוראים **בְּסוֹף֙ הַשְּׁמִיטָּ֔ה**, לפני ראש השנה של השנה השמינית, שהרי 'מקץ שבע שנים' משמע בסוף שנה, ולכן **כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א 'בְּמוֹעֵ֖ד'** לחדש שזה במועד שאחר השמיטה. **וְאִ֣י כָּתַ֗ב** הפסוק רק **'בְּמוֹעֵ֖ד' הַוָּ֥ה אָמִ֖ינָא** שהקריאה היא **מֵרֹ֣אשׁ שַׁתָּ֑א** – בראש השנה, שאף הוא נקרא 'מועד', ולכן **כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א 'בְּחַג֙ הַסֻּכּ֔וֹת', וְאִ֣י כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א** רק **'בְּחַג֙ הַסֻּכּ֔וֹת' הַוָּ֥ה אָמִ֖ינָא** שיכול לקרוא **אֲפִילּ֣וּ בְיוֹם֩ טוֹב֙ אַחֲר֔וֹן** של סוכות, **כָּתַ֗ב רַחֲמָנָ֛א** התיבות **'בְּבֹ֥וא כָל֙ יִשְׂרָאֵ֔ל',** והיינו

מֵאַתַּחְלְתָּא דְּמוֹעֵד – מתחילת חג הסוכות.

שנינו במשנה וְחַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת. מעירה הגמרא, שלכאורה שָׁמַעְתָּ מִינָּהּ שמשנתינו סתמה כדעה שחוֹלְקִין כָּבוֹד לַתַּלְמִיד בִּמְקוֹם חָרֵב, ואין בכך פחיתות כבוד לרב, שהרי כאן חולקים כבוד לראש הכנסת בפני המלך. אָמַר אַבָּיֵי שאין להוכיח זאת מכאן, משום שטעם משנתינו כּוּלָּהּ הוא מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּמַלְכָּא, להראות שיש כמה שררות מתחתיו, ובאופן זה הכל מודים שחולקים כבוד לתלמיד במקום הרב.

שנינו במשנה וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא יוֹשֵׁב, אֲגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִיבֵּל, וְקָרָא עוֹמֵד. מקשה הגמרא, שמזה שכתוב 'וקרא עוֹמֵד', מִכְּלָל הדברים משמע דְּיוֹשֵׁב היה לפני כן, וְהָאָמַר מַר, שאֵין היתר יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבָד, משום שחלק להם הכתוב כבוד להראות שמלכותם שלימה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה' וַיֹּאמֶר" וגו', ואיך ישב אגריפס שהיה ממלכי בית חשמונאי בעזרה. מתרצת הגמרא, כְּדַאֲמַר רַב חִסְדָּא על קושיה דומה, שהקריאה היתה בָּעֲזָרַת נָשִׁים שמותר לשבת בה, הָכָא נַמִּי יש ליישב שהקריאה היתה בָּעֲזָרַת נָשִׁים.

שנינו במשנה, שאגריפס המלך קרא בעמידה וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים על כך. מקשה הגמרא, שמזה שכתוב ששִׁבְּחוּהוּ מִכְּלָל הדברים עולה דְּשַׁפִּיר עָבַד בכך שקרא בעמידה, וְהָאָמַר רַב אַשִׁי, שאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר שנָּשִׂיא בישראל שֶׁמַּחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מָחוּל, מָלֵךְ שֶׁמַּחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל, שֶׁנֶּאֱמַר "שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ" ומהיתור שכתוב פעמיים 'שום' ו'תשים', יש ללמוד שֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ, ואם מוחל על כבודו אין אימתו עלינו. מתרצת הגמרא, מִצְוָה שַׁאנֵי – אגריפס מחל על כבודו לצורך מצוה, ובאופן זה כבודו מחול.

שנינו במשנה, וּכְשֶׁהֶגִּיעַ אגריפס לְ"לֹא תוּכַל לָתֵת עליך איש נכרי", זלגו עיניו דמעות, אמרו לו, 'אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה'. הֲנָא מַשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי נָתָן, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שאמרו לו כן, נִתְחַיְּבוּ שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל בְּלֵיָּה, משום שֶׁהֶחֱנִיפוּ לוֹ לְאַגְרִיפַּס, שלמרות שאמו היתה מישראל, לא היה ראוי למלוך על ישראל, משום שהיה עבד, וזהו גנאי לישראל שעבד ימלוך עליהם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֶלְפְּתָא, מֵימֵי שֶׁנִּבְרָא אֲגְרִיפָּהּ – כוחה של חֲנִיפָּה – שהחניפו לאגריפס, נִתְעַוּוֹתוּ הַדִּינִין – שהדיינים החניפו לבעלי הדינים, וְנִתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂים - שהצדיקים ראו עוברי עבירות ולא מחו בידם מפני החנופה, ומתוך כך למדו הדורות את מעשי הרשעים, וְאֵין אָדָם יָכוֹל לוֹמַר לַחֲבֵירוֹ 'מַעֲשֶׂיךָ גְּדוֹלִים מִמַּעֲשֶׂיךָ', שמתוך שלא מחו ברשעים הכל למדו ממעשיהם, ונעשו כולם עוברי עבירה.

דְּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר מַעַרְבָא, וְאִיתֵימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, מוּתָּר לְהַחֲנִיף לְרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר שלעתיד לבוא "לֹא יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל – הנותן רק מה שחייב ובעין רעה נָדִיב – הנותן בעין יפה, וּלְכִילַי – רמאי חורש רעות לֹא יֵאָמֵר שהוא שׁוֹעַ – אדון נדיב שהכל פונים אליו", ויש לדייק מִכְּלָל הדברים, דְּבָעוֹלָם הַזֶּה שָׁרֵי להחניף לרשעים, ורק לעתיד לבוא יהיה אסור להחניף להם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר, שהמקור לכך שמותר להחניף לרשעים הוא מֵהָכָא, שיעקב אבינו החניף לעשיו ואמר לו, "כי על כן ראיתי פניך כִּרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים, וַתִּרְצֵנִי".

וּפְלִינָא דְּרַבִּי לֵוִי – ביאורו של רבי שמעון בן לקיש בפסוק, נחלק על ביאורו של רבי לוי, שיעקב אבינו לא החניף כלל לעשיו, אלא בא לאיים עליו. דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי, מָשָׁל שֶׁל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו בפסוק זה לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאָדָם שֶׁזִּימֵּן אֶת חֲבֵירוֹ, וְהִכִּיר חבירו בּוֹ – במזמין, שֶׁמְּבַקֵּשׁ לְהוֹרְגוֹ, אָמַר לוֹ האורח למזמין, 'טַעַם תַּבְשִׁיל זֶה שֶׁאֲנִי טוֹעֵם, כְּתַבְשִׁיל שֶׁטָּעַמְתִּי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ', אָמַר המזמין לעצמו, 'מסתבר שאדם זה שטעם מתבשיל המלך, יָדַע לֵיהּ מַלְכָּא – המלך מכירו וחבירו', ומתוך כך מִיכַּתְּפֵי – חושש הרוצח וְלָא קָטִיל לֵיהּ. ואף כאן יעקב אבינו איים על עשיו ורמז לו שהוא רגיל לראות מלאכים שעוזרים לו.

הגמרא מביאה כמה מימרות של רבי אלעזר, בגנות החנופה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲנוּפָּה, מַבִּיא אַף – כעס לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְחַנְפֵי לֵב יָשִׂימוּ אָף'. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֵין תְּפִלָּתוֹ של החנף נִשְׁמַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר בהמשך הפסוק 'לֹא יְשַׁוְּעוּ – לא תתקבל שועתם, כִּי אֲסָרָם – כאשר יבואו עליהם יסורים'.

(סִימָן למאמרי רבי אלעזר בעניני חנופה, א"ף עוּבְּ"ר, גֵּיהִנ"ם בְּיִד"ו, נִיד"ה גּוֹלְ"ה). וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲנוּפָּה, אֲפִילּוּ עוֹבְרִין שֶׁבְּמַעֵי אִמָּן מְקַלְלִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹמֵר לָרָשָׁע צַדִּיק אָתָּה, יְקַבּוּהוּ עַמִּים, יִזְעֲמוּהוּ לְאוּמִּים", וְאֵין ביאור 'קוֹבֻּ' המוזכר בפסוק אֶלָּא לשון קְלָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בפרשת בלעם, "מה אקוב, לֹא קַבֹּה אֵל" – כיצד אקללם, וה' לא קללם. וְאֵין 'לְאוֹם' אֶלָּא עוּבָּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר על יעקב ועשיו כשהיו בבטן אמם "וּלְאוֹם מִלְּאוֹם יֵאָמֵץ".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲנוּפָּה נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר "הוֹי לחנפים, הָאֹמְרִים לָרַע – לאדם רע שהוא טוֹב, וְלַטּוֹב רָע וגו'", מַה כְּתִיב אַחֲרָיו בעונשם, "לָכֵן כָּאֵכֶל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ, וְחֵשֶׁשׁ לֶהָבָה יַרְפֶּה וגו'", הרי שנופלים באש הגיהנם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הַמַּחֲנִיף לַחֲבֵירוֹ בסוֹף נוֹפֵל בְּיָדוֹ של הרשע שהחניף לו, וְאִם אֵינוֹ נוֹפֵל בְּיָדוֹ נוֹפֵל בְּיַד בָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ נוֹפֵל בְּיַד בָּנָיו נוֹפֵל בְּיַד בְּנֵי בָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא" לְחַנַנְיָה שהתנבא נבואת שקר, שבעוד שנתיים ישובו יכניה ובכלי המקדש מגלותם, "אֲמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה', יָקֵם ה' אֶת דִּבְרֶיךָ", והיתה זו חנופה משום שהיה לו לומר בפירוש 'שקר אתה דובר', וּכְתִיב, שלאחר כמה ימים יצא ירמיה מירושלים לארץ בנימין, לחלוק נחלה שנפלה לו שם,

---

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה כסלו, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

מ"ש אודות התלמידים הפורצים גדר, הרי ידוע הנקודה שטובת הרבים דוחה טובת היחיד, אלא שצריך לעשות ככל האפשרי שגם היחיד לא ידחה וכמרז"ל לעולם תהא ימין מקרבת, ותקותי שכשידברו עמהם בעת התועדות ובאופן של קירוב וגם ע"י חבריהם וכיו"ב, ישנו הנ"ל את הנהגתם...

בברכה.